

Les 60 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord Besturen of Rijden, נָהַג {náhag} [pa'al].

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	נוֹהֵג noheg	נִהְגִּיתִי náhagtie	אֶנְהַיְגֶה ènhag	אֲנִי
Ik (v)	נוֹהֵגֶת nohègèt	נִהְגִּיתִי náhagtie	אֶנְהַיְגֶה ènhag	אֲנִי
Jij (m)	נוֹהֵג noheg	נִהְגַּתְּ náhagta	תִּנְהַיְגֶה tinhag	אַתָּה
Jij (v)	נוֹהֵגֶת nohègèt	נִהְגַּתְּ náhagta	תִּנְהַיְגֶה tinhagie	אַתְּ
Hij	נוֹהֵג noheg	נָהַג náhag	יִנְהַיְגֶה yinhag	הוּא
Zij	נוֹהֵגֶת nohègèt	נָהַגָּה náhagáh	תִּנְהַיְגֶה tinhag	הִיא
Wij (m)	נוֹהֲגִים nohagiem	נִהְגַּנוּ náhagnoe	נִנְהַיְגֶה ninhag	אֲנֵנוּ
Wij (v)	נוֹהֲגוֹת nohagot	נִהְגַּנוּ náhagnoe	נִנְהַיְגֶה ninhag	אֲנֵנוּ
Jullie (m)	נוֹהֲגִים nohagiem	נִהְגַּתְּם n'hagtem	תִּנְהַיְגֶה tinhagoe	אַתְּם
Jullie (v)	נוֹהֲגוֹת nohagot	נִהְגַּתְּן n'hagtèn	תִּנְהַיְגֶה * tinhagoe	אַתְּן
Zij (m)	נוֹהֲגִים nohagiem	נָהַגוּ náhagoe	יִנְהַיְגֶה yinhagoe	הֵם
Zij (v)	נוֹהֲגוֹת nohagot	נָהַגוּ náhagoe	יִנְהַיְגֶה * yinhagoe	הֵן

Gebiedende wijs: m: נָהַג n'hag, v: נִהְגִּי nahagie, mv: נִהְגוּ nahagoe *Infinitief: לְנַהֵג, לִנְהוֹג linhog.

* Ook hier bestaat er een verouderde langere vrouwelijke vorm.

Opdracht 2: Lezen zonder puntjes. Plaats uitspraaktekens, geef de uitspraak en de vertaling:

! נְסִיעָה טוֹבָה	n ^e siyáh továh	Goede reis!
... מַה הַמְרָחֵק לְ...	mah hamèrcháq l ^e ...	Hoe ver [is het] naar..., wat is de afstand naar ...
לָךְ יְמִינָה	lech yámináh	Ga naar rechts
הוּא נוֹהֵג בְּמִכוֹנִית	hoe noheg bam ^e choniet	Hij rijdt in de auto/Hij bestuurt de auto
תַּחֲנַת דְּלָק לִיד הַכְּבִישׁ הַמְהִיר	tach ^{an} át dèlèq l ^e yád hakvish hamáhier	Een benzinstation [is] bij ('aan de hand van') de autoweg
הַנוֹסֵעַ הוֹלֵךְ בְּרֹחַב	hanose'a holech bar ^e chov	De reiziger loopt op/in de straat
? אֵיפֹה הַכְּתוּבָת עַל הַמַּפָּה?	efoh hak ^e tovèt al hamappáh?	Waar [is] het adres op de kaart?

Opdracht 3, een kletsende passagier. Vertaal en geef de uitspraak

Wie bestuurt vandaag de auto?	מִי נוֹהֵג הַמִּכוֹנִית הַיּוֹם?	mie noheg ham ^e choniet hayom?
Ik ben de bestuurder, u (v) de passagier	אֲנִי הַנְּהַיְגֵה, אַתְּ הַנוֹסֵעַ	^a nie hannèhág, at hannose'a
Heeft u (m) een landkaart?	הֵאָם יֵשׁ לְךָ מַפָּה?	ha'iem yèsh l ^e chá mappáh?
De landkaart heb ik thuis	יֵשׁ לִי מַפָּה בְּבַיִת	yesh li mappáh babayiet
of	הַמַּפָּה בְּבַיִת	hammappáh babayiet
Ik (v) zie een benzinepomp	אֲנִי רוֹאֶה תַּחֲנַת דְּלָק	^a nie ro'áh tach ^{an} at dèlèq
Ik (m) rijd er niet heen	אֲנִי לֹא נוֹהֵג לְשָׁמָּה	^a nie lo noheg l ^e shám

Les 61– Judaica 14 - Soekot, Loofhuttenfeest

Het Loofhuttenfeest of Soekot is het derde Bijbelse pelgrimsfeest, waarop men een week lang gedenkt dat de Israëlieten veertig jaar door de woestijn zwierven.

'Alle ingezetenen van Israël moeten in loofhutten wonen, zodat de generaties na u weten dat Ik de Israëlieten in loofhutten liet wonen, toen Ik hen uit het land Egypte geleid heb'

(Leviticus/Wayiqra 23: 42,43 HSV) zei Mozes bij het bekend maken van de feestdagen van de Heer.

Het Loofhuttenfeest duurt een volle week, van 15 t/m 21 Tishri, dat is de zevende maand van de Hebreeuwse kalender. De eerste en de laatste dag zijn volledige feestdagen, de andere dagen zijn halve feestdagen, waarop wel (gedeeltelijk) wordt gewerkt.

De laatste dag van Soekot is het Slotfeest, Shemini Atseret; op deze dag wordt het boek Prediker gelezen, gedankt voor de oogst en gebeden om regen en een vruchtbaar jaar. Soekot wordt gevolgd door Simchat Torah, Vreugde der Wet (zie les 65).

Een week lang moeten de Joden in hun loofhut wonen – altans eten, voor slapen is meestal geen ruimte. Die loofhut moet gemaakt zijn van plantaardige materialen, zoals hout en doek, en volgens de Mishna (de mondelinge overlevering) moet je tussen de (palm)bladeren of takken van het dak een paar sterren kunnen zien, omdat het zicht naar boven, op God, van fundamenteel belang is. Soekot valt in september of oktober, droge maanden in Israël, dus je hoeft niet bang te zijn voor regen. Door een week in zo'n loofhut te wonen ervaart de mens opnieuw zijn kwetsbaarheid en zijn behoefte aan bescherming. De hut roept ook op tot: Israël, U bent nog steeds onderweg. U bent geen burger van deze wereld, maar U bent onderweg naar een toekomst met God.

De loofhut staat er maar tijdelijk. Meestal wordt meteen na Grote Verzoendag (10 Tishri) begonnen met het opzetten van de hut in de tuin of op een balkon of plat dak. Kinderen vinden het leuk om de soekah te versieren met platen, tekeningen, vlaggetjes, teksten en vruchten, die aan de oogst herinneren.

Soekot is ook een oogstfeest, חַג אֲסִיף, chag ásief. 'op de vijftiende dag van de zevende maand, wanneer u de opbrengst van het land inzamelt....' (Leviticus 23:39). Om de herfstoogst tijdig binnen te halen, brachten de boeren in warme streken de nacht vaak ook door in hutten, op het land.

Bij Soekot speelt ook de loelav een rol. 'Op de eerste dag moet u voor uzelf vruchten van sierlijke bomen, takken van palmbomen, takken van loofbomen en van beekwilgen nemen, en u moet zich zeven dagen lang voor het aangezicht van de HEERE, uw God, verblijden.' (Leviticus 23:40). Vier producten van bomen, אַרְבַּע מִיָּנִים *arba'a miniem*, 'vier soorten' genoemd, vormen samen de zogenaamde loelav, die de vreugde symboliseert.

Die plantenbundel bestaat uit:

- *hadassiem* - drie geurende mirtetakken,
- *arawot* - twee beekwilgtakjes
- *loelav* - een grote groene palmtak, die zijn naam gaf aan de plantenbundel,
- *etrog* - een grote gele of geelgroene, geurige

citrusvrucht die lijkt op een citroen en heerlijk ruikt. Hij wordt vaak in een speciale fraaie doos bewaard, zie foto (z.o.z.).

Terwijl de vrucht en de bundel in de hand worden gehouden zegt men in de soeka de bijbehorende zegenspreuk (בְּרַכָּה *beracha*), waarna ermee in de zes richtingen van de schepping wordt gezwaaid: naar het oosten, zuiden, westen, noorden, naar de hemel omhoog en naar de aarde omlaag. Hiermee wordt in vreugdevolle lofprijzing en aanbidding van God aangegeven dat de vruchten van de gehele aarde aan God toebehoren en uit zijn hand ontvangen worden.

In de synagogediensten wordt de loelav in de hand meegenomen tijdens de dagelijkse rondgangen om het spreekgestoelte en tijdens het reciteren van de *Hallel* (de lofpsalmen: Psalm 113-118). Tijdens het lezen van Psalm 118 wordt met de loelav gezwaaid als het *hoshana* (hosanna= 'red ons toch' of 'geef nu heil') wordt gelezen (vers 25).

Aan de vier soorten is wel een symbolische betekenis toegekend:

- De etrog heeft smaak en reuk; zo zijn er in het Joodse volk mensen met Torah-kennis en goede daden.
- De palmtak loelav heeft smaak, maar geen geur; zo zijn er mensen met Torah-kennis maar die het geleerde niet in praktijk brengen.
- De mirtetakken hebben geur, maar geen smaak; zo zijn er mensen met goede daden, maar zonder kennis van de Torah.
- De wilgetakken hebben smaak noch geur; zo zijn er mensen die geen Torah-kennis en geen goede daden hebben.

De Eeuwige zegt: 'neemt hen allen samen tot één bundel, vormt een éénheid; de één zal voor de ander verzoening voor Mij doen.'

De vier soorten vertegenwoordigen ook vier redenen om dankbaar te zijn. De etrog vertegenwoordigt de vele vruchten die we voor onze voeding gebruiken; de loelav doet denken aan de bomen waarvan huizen gebouwd kunnen worden; de sierlijke mirtetakken woordigen sierplanten en kruiden, en het hout van de beekwilg is geschikt om te stoken en warmte te geven.

Woordenschat:

אֶתְרוֹג, אֶתְרוֹג	ètrog (m)	Etrog, 'paradijsappel', geurige geelgroene citrusvrucht
בָּנָה	bánáh [pa'al]	Bouwen, opbouwen
בְּנָאִי	banay (m)	Bouwvakker, metselaar
בּוֹנֵה	bonèh (m)	Bouwer, bouwmeester
בְּנִיָּה	beniyáh (v)	Gebouw
בְּנִין	binyán (m)	Gebouw; vervoegingswijze van een werkwoord
גַּג	gag (m!)	Dak
דָּהַר	dáhar [pa'al]	Draven, galopperen
הַדָּס	h ^a das (m)	Mirte
זְמַן	z ^e man (m)	Tijd, seizoen, termijn
חִכָּה, חִכָּה	chikáh [pi'el]	Wachten, afwachten
טַח	tach	Klop
כְּבוֹד	kávod (m)	Eer, respect
לְכָבוֹד	lichvod	Ter ere van
לוֹלֵב	loeláv (m)	(Dichte) palmtak
לָקַח	lákach [pa'al]	Nemen; inf לִקְחֵת. De lamet assimileert in de toekomstige tijd
מָהֵר	maher (bw)	Snel
מָחָר	máchár (bw)	Morgen
מַסְמֵר	masmer (m)	Spijker; tophit (muziek)
סֹכָה, סוּכָה	soekáh (v)	Hut, loofhut, tent
סֻכּוֹת, סוּכּוֹת	soekot	Loofhutten(feest)
חַג הַסּוּכּוֹת	chag hassoekot	Loofhuttenfeest
אֲסִיף	ásief (m)	Oogst
חַג הָאֲסִיף	chag há'ásief	Feest van de inzameling van de oogst
עֲרָבָה	aráváh (v)	Wilg; steppe, woestijn, wildernis ('Arabië')
פַּטִּישׁ	pattiesh (m)	Hamer
פְּנָאִי	p ^e nay (m)	Vrije tijd
קָנָה	qánèh (m)	Stengel, (riet)halm, buis, stam
קִישֵׁט, קִישֵׁט	qishet [pi'el]	Versieren, decoreren

Opdracht 1: Vertaal en geef de uitspraak. Benut de woordenlijst, [Les 75](#).

Een palmtak en twee beekwilgtakken en drie mirtetakken en een mooie etrog

.....
 .....

Wij eten vandaag in de loofhut .....

.....
 חַג הַסּוּכּוֹת הוּא גַם חַג הָאֲסִיף .....

.....
 .....

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord בָּנָה {bánáh} [pa'al] Bouwen (*to build*). Controleer jezelf op de website www.hebrew-verbs.co.il

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	.....	.....	.....	אָנִי
Ik (v)	.....	.....	אֶבְנֶה èvnèh	אָנִי
Jij (m)	בּוֹנֶה bonèh	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	בָּנְתָה bántáh	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	.....	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	.....	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., infinitief: לְבַנּוֹת livnot

Opdracht 3: Beluister het lied Patiesh masmer (en als u tijd heeft, nog meer Soekkot-liederen): www.youtube.com/watch?v=5APfbzVDKQ of www.youtube.com/watch?v=o7D5sSpfk_4 www.youtube.com/watch?v=cs6id7Ehr_0 of www.youtube.com/watch?v=TODTgzdUfH0

Geef bij de tekst de uitspraak en de vertaling:

- פְּטִישׁ מַסְמֵר .....
- נִיקַח מֵהָר .....
- סוּכָה לְבָנוֹת .....
- בְּנִים בְּנוֹת .....
- טח, טח, טח, טח .....
- קָנָה קָנָה .....
- סוּכָה נְבֻּלָה .....
- קִשְׁט הַגַּג .....
- לְכַבֹּד הָחָג .....
- טח, טח, טח, טח .....
- מֵהָר, מֵהָר .....
- הַזְמַן דוֹהָר .....
- אֵין פְּנְאֵי חַפּוֹת .....
- מִחַר סוּכּוֹת .....
- לֵה, לֵה, לֵהסֵמ, ...

Bronnen: Israel Today magazine; Israelendebijbel.nl; Goisrael.nl; R. Visscher, Yachad.nl; Kerkenisrael.nl; museumsynagoge Elburg (foto etroghouder); Youtube.com
Zie ook: Woordenlijst, [Les 75](#)